

‘TOETSEN VOOR DE TOEKOMST’

De Erasmiaanse Visie op Toetsing

Definitief concept 07/11/2025

-
- VOORAF** : Waarom een toetsvisie voor de EUR? (p.2)
- DEEL 1** : De Erasmiaanse visie op toetsing, *7 uitgangspunten* (p. 3 t/m 7)
- DEEL 2** : Borging, randvoorwaarden en reflecties (p. 8 t/m 18)
- BIJLAGEN** : Begrippenlijst (p.19) en Juridische ankers (p.21)
-

‘Concordia parvae res crescunt’ – In harmonie groeien zelfs kleine zaken

Desiderius Erasmus, *Adagia*, Chiliades I, centuria IV, adagium 1

Waarom een toetsvisie voor de Erasmus Universiteit Rotterdam

Toetsen voor de Toekomst verwoordt de gezamenlijke uitgangspunten die binnen de Erasmus Universiteit Rotterdam richting geven aan de ontwikkeling van toetsing. Tegen de achtergrond van een voortdurend veranderend toetslandschap fungeert deze visie als kompas, met het doel de interne samenhang te versterken en de dialoog binnen de instelling te stimuleren.

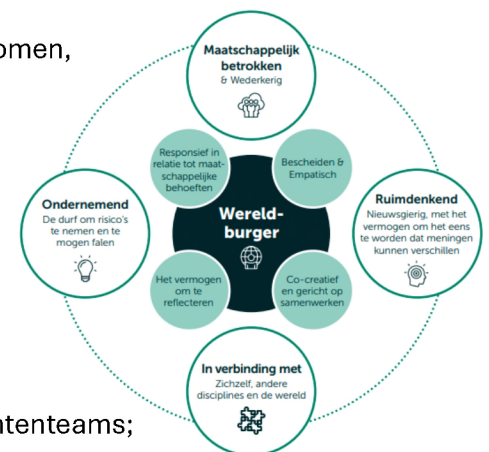
Een heldere toetsvisie ondersteunt de EUR bij:

- het faciliteren van faculteiten en opleidingen bij het (door)ontwikkelen van toetsbeleid;
- het borgen van kwaliteit in lijn met externe kaders en interne ambities;
- het stimuleren van dialoog en innovatie.

De toetsvisie van de EUR is omschreven aan de hand van zeven uitgangspunten in deel 1. De visie sluit aan bij, en is een doorvertaling van, de uitgangspunten van de onderwijsvisie van de Erasmus Universiteit Rotterdam en de Erasmiaanse waarden.

In deel 2 is beschreven hoe de borging van toetsing binnen de EUR is georganiseerd en hoe rollen en verantwoordelijkheden zijn ingericht. Daarbij zijn randvoorwaarden en strategische reflectievragen opgenomen, bedoeld om onder meer de samenhang te versterken tussen onderwijsvisie, toetsvisie, (lokaal) toetsbeleid en toetspraktijk. Deze vragen en randvoorwaarden kunnen op uiteenlopende momenten waardevol zijn, onder meer:

- tijdens curriculumherzieningen;
- bij het opstellen of actualiseren van toetsbeleid;
- ter voorbereiding op (her)accreditaties of audits;
- als reflectie-instrument binnen examencommissies of docententeams;
- voor opleidings- en professionaliseringsdoeleinden.

DEEL 1 'TOETSEN VOOR DE TOEKOMST'

Zeven uitgangspunten

-
- 1. Betrouwbaarheid, validiteit, uitvoerbaarheid en transparantie vormen het fundament van goede toetsing aan de Erasmus Universiteit Rotterdam*
 - 2. De Erasmus Universiteit Rotterdam gebruikt toetsing zowel als een beoordelingsinstrument als een leerinstrument*
 - 3. De Erasmiaanse toetsvisie volgt de onderwijsvisie*
 - 4. De Erasmus Universiteit Rotterdam verwelkomt (technologische) innovaties op ethisch verantwoorde, weloverwogen en doelgerichte wijze*
 - 5. Toetsing aan de Erasmus Universiteit Rotterdam is afgestemd op een diverse studentenpopulatie*
 - 6. De Erasmus Universiteit Rotterdam investeert structureel in toetsdeskundigheid*
 - 7. De Erasmus Universiteit Rotterdam streeft naar een duurzame balans tussen verbetering en stabiliteit*
-

1. Betrouwbaarheid, validiteit, uitvoerbaarheid en transparantie vormen het fundament van goede toetsing aan de Erasmus Universiteit Rotterdam

Toetskwaliteit berust op een zorgvuldige balans tussen betrouwbaarheid, validiteit, uitvoerbaarheid en transparantie. Het realiseren daarvan is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle betrokkenen: van examinatoren en examencommissies tot opleidingsdirectie, management en ondersteunende diensten. Een combinatie van heldere leerdoelen, duidelijke criteria en een cyclisch proces van evaluatie en verbetering zorgt dat toetsen meten wat zij beogen te meten en haalbaar zijn binnen beschikbare middelen. Daarmee wordt toetskwaliteit niet alleen zichtbaar, maar ook legitiem en acceptabel voor studenten en medewerkers, wat het vertrouwen in het toetsproces versterkt.

Betrouwbaarheid vraagt daarbij onder meer om intersubjectiviteit – het proces waarin beoordelaars samen betekenis geven aan deze criteria, elkaar spiegelen en verschillen van inzicht bespreekbaar maken. Faculteiten leggen in hun toetsbeleid vast hoe zij deze gezamenlijke oordeelsvorming borgen, bijvoorbeeld via moderatie, kalibratie of collegiale intervisie.

Betrouwbaarheid – resultaten zijn consistent en reproduceerbaar, ongeacht beoordelaar, toetsmoment of context.

Validiteit – de toets meet wat zij beoogt te meten in relatie tot de leerdoelen en beoogde competenties.

Uitvoerbaarheid – toetsen zijn haalbaar binnen de beschikbare tijd, middelen en expertise, en passen binnen de draagkracht van de organisatie.

Transparantie – toetsdoelen, beoordelingscriteria en procedures zijn helder en inzichtelijk voor betrokkenen, zodat beslissingen navolgbaar en acceptabel zijn.

2. De Erasmus Universiteit Rotterdam gebruikt toetsing zowel als een beoordelingsinstrument als een leerinstrument

De EUR beschouwt toetsing zowel als een beoordelingsinstrument als een wezenlijk onderdeel van het leerproces. We pleiten voor een doordachte en contextbewuste inzet van toetsing, waarbij deze actief bijdraagt aan eigenaarschap, motivatie en verdieping van het leren. Constructive alignment — een goede afstemming tussen leerdoelen, leeractiviteiten en toetsing (*alignment*) — vormt hierin de basis.

Binnen deze benadering onderscheiden we drie functies van toetsing:

- Toetsing **van** het leren (*assessment of learning*, summatief) wordt ingezet om vast te stellen of studenten de leerdoelen beheersen en leidt tot een formeel oordeel of cijfer.

- Toetsing **voor** het leren (*assessment for learning*, formatief) levert feedback die studenten en docenten gebruiken om het leren te sturen en vervolgstappen te bepalen.
- Toetsing **als** leren (*assessment as learning*) maakt het toetsproces zelf tot leeractiviteit, waarbij studenten reflecteren, beoordelen en hun eigen leren reguleren.

Toetsing bezien we zodanig als een integraal onderdeel van het leerproces en een krachtig instrument om leerprocessen te sturen via feedback en reflectie. Het ondersteunt studenten in hun ontwikkeling tot kritische, reflectieve en zelfstandige professionals en wetenschappers. Tegelijkertijd kan toetsing docenten en opleidingen waardevolle informatie geven over de werking van hun onderwijs en curriculum, waarmee het ook een functie vervult in het versterken van de onderwijskwaliteit.

3. De Erasmiaanse toetsvisie volgt de onderwijsvisie

De onderwijsvisie van de Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR) richt zich op het vormen van academisch geschoolde wereldburgers die, geworteld in kennis én nieuwsgierigheid, inter- en transdisciplinair durven denken, samenwerken en kritisch reflecteren. Deze visie heeft direct invloed op hoe en wat we toetsen. Naarmate de visie steeds verder wordt doorvertaald naar de onderwijspraktijk, neemt ook de vraag toe om te toetsen of studenten de kennis, vaardigheden en houding ontwikkelen die nodig zijn om deze visie in de praktijk te brengen.

In lijn met de onderwijsvisie ontwikkelen faculteiten toetsvormen die hen in staat stellen te beoordelen of studenten in staat zijn om vaardigheden in context toe te passen. Daarbij is sprake van een duidelijke samenhang tussen leerdoelen, toetsvormen en beoordelingscriteria, en krijgen studenten transparante informatie over de manier waarop hun werk wordt geëvalueerd. Tegelijkertijd is er ruimte om te experimenteren, binnen duidelijke kwaliteitskaders en met aandacht voor haalbaarheid. Waar mogelijk en relevant worden studenten getoetst in realistische en betekenisvolle contexten. Deze authentieke toetsvormen geven ruimte voor toepassing van kennis, oordeelsvorming en reflectie.

4. De Erasmus Universiteit Rotterdam verwelkomt (technologische) innovaties op ethisch verantwoorde, weloverwogen en doelgerichte wijze

De EUR verwelkomt (technologische) innovaties, zoals digitale toetsomgevingen, programmatisch toetsen en het gebruik van AI. Daarbij staat de meerwaarde voor het onderwijs en het toetsproces altijd voorop. Innovatie wordt benaderd als een middel om toetsing te versterken, niet als een doel op zich.

Bij het vormgeven en uitvoeren van vernieuwende toetsvormen spelen ethische overwegingen bovendien een wezenlijke rol. Besluiten over normering, toegankelijkheid, datagebruik en automatisering moeten rechtvaardig en proportioneel zijn, met oog voor de impact op studenten

en docenten. Deze besluiten worden bij aanvang van het leerproces transparant gedeeld, zodat studenten weten op welke grondslagen en criteria hun prestaties worden beoordeeld.

Er is binnen de EUR ruimte om te experimenteren met nieuwe toetsmethoden en -vormen, mits dit gebeurt binnen duidelijke kwaliteitskaders en een gedeeld verantwoordelijkheidsbesef. Technologische ontwikkelingen worden daarbij zowel gezien als kans (bijvoorbeeld voor feedback, adaptiviteit of flexibilisering) en als risico (denk aan fraudegevoeligheid of bias).

5. Toetsing aan de Erasmus Universiteit Rotterdam is afgestemd op een diverse studentenpopulatie

In de onderwijsvisie van de Erasmus Universiteit Rotterdam wordt diversiteit erkend als kracht en als voorwaarde voor academische kwaliteit. Dit is in het bijzonder relevant voor een universiteit als de Erasmus Universiteit Rotterdam, waar een diverse studentenpopulatie vraagt om toetspraktijken die recht doen aan verschillende perspectieven en achtergronden, en die inclusiviteit bevorderen.

De EUR streeft in haar DEI-beleid (Diversiteit, Equity en Inclusie) naar een onderwijsklimaat waarin studenten met diverse achtergronden en behoeften zich gezien en ondersteund weten. Toetsing is daarbij toegankelijk, eerlijk en biedt ruimte om te leren en te groeien. Feedback is constructief en respectvol, met oog voor de menselijke maat en het welzijn van studenten.

Daarbij vraagt een inclusieve toetspraktijk ook om zorgvuldige variatie in vraagstelling en casuïstiek, zodat verschillen in gender, culturele achtergrond en leefwereld – waar inhoudelijk passend – niet alleen worden erkend, maar ook gerepresenteerd. Dit alles vindt plaats binnen de bestaande kwaliteitskaders, waarin inclusiviteit wordt afgewogen in samenhang met eisen van validiteit, betrouwbaarheid en uitvoerbaarheid.

6. De Erasmus Universiteit Rotterdam investeert structureel in toetsdeskundigheid

De EUR investeert structureel in de toetsbekwaamheid van examinatoren, toetscoördinatoren, examencommissies en de inzet van onderwijskundige expertise. Een goede toetspraktijk vraagt om meer dan individuele inzet: het vergt gezamenlijke deskundigheid binnen een stimulerende en goed ondersteunde leeromgeving. Daarbij gaat het niet alleen om kennis van toetsvormen, maar ook om het vermogen constructive alignment – de afstemming tussen leerdoelen,

leeractiviteiten en toetsing – te verbinden met de strategische doelen van de instelling (strategic alignment).

De ontwikkeling van toetsdeskundigheid wordt versterkt door professionaliseringstrajecten zoals de Basis Kwalificatie Examinering (BKE) en de Seniorkwalificatie Examinering (SKE), en wordt ondersteund door de Community for Learning & Innovation (CLI) en de Learning Innovators binnen de faculteiten. Dit vindt plaats binnen een samenhangend systeem van training, collegiale uitwisseling, coaching en inhoudelijke ondersteuning. Opleidingsmanagement en facultaire leiders spelen hierin een cruciale rol: zij creëren de voorwaarden waarbinnen toetsbekwaamheid duurzaam kan groeien.

7. De Erasmus Universiteit Rotterdam streeft naar een duurzame balans tussen verbetering en stabiliteit

De visie geeft niet alleen richting aan waar we met onze toetsing naartoe willen, maar ook aan *hoe* we dat willen doen. In een tijd waarin de belasting op de instelling groot is vraagt het haalbaarheidsvraagstuk nadrukkelijk aandacht. Snelle en voortdurende verandering is niet in alle gevallen wenselijk. Onderwijskwaliteit is gebaat bij ontwikkeling én rust. Vernieuwing en verbetering in toetsing is waardevol, maar vraagt om een zorgvuldige balans met stabiliteit, draagvlak en uitvoerbaarheid. De EUR ziet dat voortdurende verandering kan leiden tot overbelasting, en zet zich ervoor in om goede toetsing te behouden en innovaties te temporiseren waar nodig en mogelijk.

Binnen deze visie is er daarom nadrukkelijk ruimte voor het consolideren en borgen van wat goed werkt. Faculteiten hebben de ruimte om toetsvernieuwing op eigen wijze en in eigen tempo te vertalen naar hun context. Duurzame toetspraktijken zijn haalbaar op de lange termijn, sluiten aan bij beschikbare expertise en middelen en dragen bij aan toetskwaliteit. Dat vraagt om gefaseerde invoering van verbeteringen, met oog voor uitvoerbaarheid, rustmomenten en de ervaringen van docenten en studenten.

Links:

De EUR-onderwijsvisie: <https://www.eur.nl/media/2023-09-onderwijsvisieeur>

IDEA CENTRE, visie & waarden: <https://www.eur.nl/over-de-universiteit/visie-strategie-2030/idea-center/visie-en-waarden>

De Erasmiaanse waarden: <https://www.eur.nl/over-de-universiteit/visie-strategie-2030/erasmiaanse-waarden>

AI-beleid EUR: <https://www.eur.nl/over-de-universiteit/beleid-en-reglementen/reglementen-en-regelingen/generatieve-ai>

DEEL 2 'TOETSEN VOOR DE TOEKOMST'

Borging, randvoorwaarden & reflecties

Scope en intentie van deel 2

In deel 2 van de toetsvisie van de EUR:

- Worden rollen en verantwoordelijkheden beschreven en wordt toegelicht hoe de kwaliteit van toetsing binnen de instelling wordt geborgd;
- zijn strategische reflectievragen opgenomen bij de uitgangspunten van de visie om dialoog en kritische reflectie te stimuleren;
- zijn randvoorwaarden geformuleerd die de kaders aangeven waarbinnen toetsbeleid binnen de EUR kan worden ontwikkeld en toegepast.

De toetsvisie beoogt nadrukkelijk niet:

- een vastomlijnd format te bieden waaraan facultair toetsbeleid moet voldoen;
- een uitputtende lijst met criteria te geven voor wat als gedegen toetsbeleid geldt.

De vorm en inhoud van het toetsbeleid worden door de faculteiten bepaald en zo passend gemaakt voor de eigen context. Tegelijkertijd wordt onder meer van faculteiten, examencommissies en onderwijsteams gevraagd om kritisch te blijven reflecteren op de uitgangspunten van de EUR-toetsvisie. Om dit gesprek en de onderlinge dialoog te faciliteren zijn de strategische reflectievragen toegevoegd.

2.1 Toetskwaliteit als gemeenschappelijke verantwoordelijkheid

Bij de Erasmus Universiteit Rotterdam ontstaat toetskwaliteit doordat mensen en processen elkaar vinden en samen een stevig geheel vormen. De kwaliteit wordt niet bepaald door één persoon, team of commissie; de kwaliteit van toetsing is de resultante van een goed functionerend geheel met een inherent corrigerend vermogen. Signalen van docenten, studenten, examencommissies en ondersteunende diensten grijpen op elkaar in en leiden tot continue evaluatie en ontwikkeling.

In het navolgende deel worden de hoofdlijnen van de belangrijkste rollen en verantwoordelijkheden in dit geheel beschreven. De precieze invulling kan – binnen de wettelijke kaders en minimale voorwaarden – per faculteit verschillen. De beschrijving is niet bedoeld als uitputtende taakomschrijving, maar is bedoeld om zowel overzicht als inzicht te bieden in de samenhang van taken en rollen. Binnen dit kader behouden faculteiten en opleidingen ruime beleidsvrijheid. Zij bepalen zelf de vorm en inhoud van hun toets beleid, passend bij de eigen context en discipline.

2.1.1 Zeggenschap

Binnen de universiteit dragen bestuur en faculteiten de eindverantwoordelijkheid voor het vaststellen van kaders en het waarborgen van een samenhangend kwaliteitsbeleid. Zij formuleren visie en randvoorwaarden, stellen regelingen vast en zorgen dat toetsing voldoet aan instellingsbrede en landelijke kwaliteitsstandaarden. Hier vallen de gremia die beleid vaststellen en besluiten nemen binnen de wettelijke kaders.

- **College van Bestuur** – Stelt de centrale visie, kaders, model-OER, middelen en governance rond toetsing vast, en ziet toe op de samenhang en naleving binnen de universiteit.
- **Decanen** – Stellen de OER formeel vast, waarin de belangrijkste regels over toetsing en examinering zijn vastgelegd. Zij dragen eindverantwoordelijkheid voor het toetsbeleid en zorgen dat centrale kaders worden vertaald naar de context van de faculteit en haar opleidingen.
- **Vice-decanen onderwijs** – Zijn als portefeuillehouder onderwijs verantwoordelijk voor de ontwikkeling en implementatie van het facultaire toetsbeleid. Zij bewaken de samenhang en uitvoerbaarheid van toetsing over opleidingen heen, overzien de voorbereiding en inhoud van de OER en fungeren als primair aanspreekpunt voor examencommissies, opleidingsdirecteuren en centrale gremia.
- **Programmadirecteuren** – Zijn verantwoordelijk voor het ontwerp van toetsing binnen hun opleiding, bewaken de samenhang, zorgen voor professionalisering en dragen verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de uitvoering in lijn met de doelstellingen van de opleiding.

- **Examencommissies** – Houden onafhankelijk toezicht op de kwaliteit en rechtmatigheid van tentamens en examens, wijzen examinatoren aan, stellen jaarlijks de Regels en Richtlijnen (R&R) vast, zien toe op naleving van de OER en nemen besluiten bij fraude, plagiaat en, namens de decaan, bindend studieadvies (zie ook box 1. pag.13). Daarnaast verlenen zij, waar passend, vrijstelling voor het afleggen van één of meer tentamens (WHW art. 7.13 lid 2 sub r & t).
- *Ondersteunend* aan de examencommissies zijn:
 - **Toetsborgingscommissies** – Deze ondersteunen, waar relevant, examencommissies bij oordeelsvorming over toetskwaliteit.
 - **Overleg Voorzitters Examencommissies (OVE)** – Bevordert informele afstemming en harmonisatie tussen examencommissies, werkt aan gezamenlijke interpretaties en signaleert trends en knelpunten naar faculteiten en College van Bestuur.

2.1.2 Medezeggenschap

Een robuuste kwaliteitscultuur vraagt om structurele betrokkenheid van studenten en medewerkers bij beleid en besluitvorming. Medezeggenschapsorganen hebben instemmings- en adviesrechten die waarborgen dat toetsbeleid transparant wordt ontwikkeld, breed wordt gedragen en regelmatig wordt getoetst aan de praktijk. Zo wordt niet alleen formele instemming geborgd, maar ook continue dialoog en gezamenlijke verantwoordelijkheid voor toetskwaliteit.

- **Universiteitsraad (UR)** – Heeft instemmingsrecht op universiteitsbrede kaders en visie. Bundelt signalen vanuit faculteiten en kan onderwerpen agenderen bij het College van Bestuur.
- **Faculteitsraden (FR)** – Adviseren over onderdelen van de OER, en op beleid, dat gevolgen heeft voor de organisatie en kwaliteit van toetsing.
- **Opleidingscommissies (OC)** – Adviseren over, en hebben, instemmingsrecht op onderdelen van de OER die de kwaliteit van toetsing raken, zoals toetsvormen en procedures voor bezwaar en beroep. Zij signaleren knelpunten en brengen deze onder de aandacht van opleidingsdirectie en examencommissie.
- **Studenten** – Leveren signalen en feedback over de kwaliteit en uitvoering van toetsen en nemen deel aan evaluaties, bijvoorbeeld via panels, opleidingscommissies en kwaliteitszorgtrajecten.

2.1.3 Uitvoering en ondersteuning

Duurzame toetskwaliteit vergt een professioneel en goed gefaciliteerd ondersteuningsnetwerk. Onderwijskundigen, kwaliteitszorgadviseurs en logistieke diensten zorgen voor de dagelijkse uitvoering, voor deskundig advies bij ontwerp en evaluatie, en voor een kwaliteitscyclus waarin monitoring, analyse en verbetering de norm zijn. Deze infrastructuur maakt het mogelijk dat de

bestuurlijke en medezeggenschapsbesluiten daadwerkelijk leiden tot betrouwbare, valide en uitvoerbare toetspraktijken. Gremia en functies die de uitvoering, kwaliteitsbewaking en professionalisering mogelijk maken:

- **Examinatoren** – Examinatoren ontwikkelen toetsen, nemen deze af en beoordelen toetsen. In sommige onderwijssettingen – bijvoorbeeld stages – vindt de beoordeling deels plaats in samenwerking met externe partners. In die gevallen kunnen praktijkbegeleiders of co-beoordelaars bijdragen aan het beoordelen en rapporteren van prestaties. De interne examiner, aangewezen door de examencommissie, blijft echter altijd verantwoordelijk voor het ontwerp van de toets, de beoordeling en de formele vaststelling van de resultaten. Ook kan de beoordelingsrol worden belegd bij een besliscommissie, zoals gebruikelijk in de context van programmatisch toetsen.
- **Facultaire onderwijsdeskundigen en Learning Innovators** – Ondersteunen het opleidingsmanagement en examinatoren met didactisch en toetsdeskundig advies, dragen onder meer bij aan de beleidsvorming rond toetsing en ondersteunen examencommissies.
- **Kwaliteitszorgadviseurs en beleidsmedewerkers** – Adviseren over het facultaire toetsbeleid en de uitwerking daarvan in de OER, de inrichting en uitvoering van de kwaliteitszorgcyclus, en over verbetermaatregelen in relatie tot de doelen van de opleiding(en).
- **Centrale onderwijskundigen en projectmanagers (CLI)** – Verzorgt professionalisering, advies en onderzoek ter versterking van de toetskwaliteit en faciliteert uitwisseling van good practices. De CLI sluit in haar aanbod en advies aan bij de strategische (onderwijs)doelstellingen van de EUR.
- **Tentamenorganisatie, roostering en digitale toetsing/IT** – Verzorgt de logistiek rond toetsen, inclusief planning, surveillance, platformbeheer en incidentafhandeling. Daarnaast ondersteunen zij docenten bij het invoeren van toetsen in digitale systemen en bij het op orde maken van toetsdossiers.
- **Privacy-, informatiebeveiligings- en juridische diensten** – Bewaken naleving van privacy- en beveiligingsnormen, behandelen bezwaar- en beroepszaken; adviseren opleidingen en examencommissies over de afhandeling van bezwaar- en beroepsprocedures, de interpretatie van regelgeving of jurisprudentie en over de afhandeling van ernstige of omvangrijke fraudezaken.

Link CLI: <https://www.eur.nl/onderwijsinnovatie>

Examencommissies: <https://www.eur.nl/over-de-universiteit/organisatie/juridische-zaken/legal-procedures/college-van-beroep-voor-de-examens/contact-examencommissies>

2.2 Strategische reflecties en randvoorwaarden

De strategische reflectievragen zijn ontwikkeld als instrument in de samenhang tussen de onderwijsvisie, de toetsvisie, het (lokale) toetsbeleid en de toetspraktijk van de Erasmus Universiteit Rotterdam. Aan de hand van de zeven principes van de Erasmiaanse visie op toetsing nodigen de reflectievragen uit om met elkaar in gesprek te gaan, perspectieven te delen en toetsbeleid verder te ontwikkelen in lijn met toetsvisie van de EUR.

Daarbij zijn minimale, kader stellende randvoorwaarden meegegeven waaraan toetsbeleid moet voldoen, terwijl faculteiten en opleidingen de ruimte behouden om zelf te bepalen hoe zij deze uitgangspunten vertalen naar hun eigen context en welke actoren zij daarbij betrekken.

De voorwaarden en reflectievragen kunnen op uiteenlopende momenten waardevol zijn, zoals:

- tijdens curriculumherzieningen;
- bij het opstellen of actualiseren van toetsbeleid;
- ter voorbereiding op (her)accreditaties of audits;
- als reflectie-instrument binnen examencommissies of docentengroepen;
- voor opleidings- en professionaliseringsdoeleinden.

DE ZEVEN UITGANGSPUNTEN VAN 'TOETSEN VOOR DE TOEKOMST

- 1. Betrouwbaarheid, validiteit, uitvoerbaarheid en transparantie vormen het fundament van goede toetsing aan de Erasmus Universiteit Rotterdam*
 - 2. De Erasmus Universiteit Rotterdam gebruikt toetsing zowel als een beoordelingsinstrument als een leerinstrument*
 - 3. De Erasmiaanse toetsvisie volgt de onderwijsvisie*
 - 4. De Erasmus Universiteit Rotterdam verwelkomt (technologische) innovaties op ethisch verantwoorde, weloverwogen en doelgerichte wijze*
 - 5. Toetsing aan de Erasmus Universiteit Rotterdam is afgestemd op een diverse studentenpopulatie*
 - 6. De Erasmus Universiteit Rotterdam investeert structureel in toetsdeskundigheid*
 - 7. De Erasmus Universiteit Rotterdam streeft naar een duurzame balans tussen verbetering en stabiliteit*
-

Algemene reflectievragen

Naast de reflectievragen die per uitgangspunt zijn geformuleerd, vraagt goede toetskwaliteit ook om samenwerking en dialoog over de grenzen van opleidingen en faculteiten heen. Een sterke toetspraktijk ontstaat mede door het delen van ervaringen en het benutten van kennis die binnen de universiteit wordt ontwikkeld. Vanuit dit bredere perspectief nodigen de volgende algemene vragen uit tot reflectie:

- Hoe verhoudt ons facultaire toetsbeleid zich tot de EUR-visie op toetsing?
- Benutten we ons potentieel om samen te werken aan (toets)verbeteringen en van elkaar te leren als faculteiten?
- Welke ervaringen of good practices uit andere faculteiten kunnen wij gebruiken om onze toetspraktijk verder te verbeteren?
- Hoe kan samenwerking en afstemming tussen faculteiten en centrale gremia de bestaande toetspraktijk verder versterken?

1. Betrouwbaarheid, validiteit, uitvoerbaarheid en transparantie vormen het fundament van goede toetsing aan de Erasmus Universiteit Rotterdam

Strategische reflectievragen:

1. *Op welke manier is onze kwaliteitszorgcyclus voor toetsing ingericht?*
2. *Hoe zorgen wij binnen onze faculteit en opleidingen voor een gezamenlijk begrip van toetskwaliteit?*
3. *Welke indicatoren gebruiken we om deze kwaliteit te monitoren?*
4. *Hoe borgen we binnen onze opleiding of faculteit de intersubjectiviteit van beoordelingen – bijvoorbeeld door moderatie, kalibratie of collegiale bespreking – zodat verschillen van inzicht leiden tot gezamenlijk gedragen oordelen?*
5. *Hoe wordt zichtbaar of onze kwaliteitszorgcyclus tot verbeteringen in de toetspraktijk leidt?*

Box. 1, randvoorwaarden uitgangspunt 1

- De examencommissie borgt toetskwaliteit conform de wettelijke taken (WHW art. 7.12b), stelt hiertoe jaarlijks de Regels en Richtlijnen (R&R) vast en ziet toe op de kwaliteit en rechtmatigheid van toetsing, de naleving van regels en richtlijnen, en op procedures rond fraude en bezwaar.
- Leerdoelen, toetsvormen en beoordelingscriteria zijn aantoonbaar op elkaar afgestemd (constructive alignment), in lijn met NVAO-standaard 2–3.
- Cesuur en normering zijn vooraf vastgesteld, transparant en toepasbaar, conform artikel 7.12b Lid 3 WHW.

- Betrouwbaarheid van toetsing is geborgd door heldere standaarden, moderatie en kalibratie, zoals gevraagd in NVAO-standaard 3.
- Examinatoren zijn formeel aangewezen door de examencommissie voor het afnemen van tentamens en het vaststellen van de uitslag daarvan, conform artikel 7.12 c lid 1 WHW.
- Stages, praktijkopdrachten en afstudeerwerk worden transparant beoordeeld; rollen van externen en afspraken over de wijze van beoordeling zijn vooraf vastgelegd, 7.12b lid 3 WHW
- Inzage, termijnen en bekendmaking van resultaten zijn helder geregeld en toegankelijk, artikel 7.13 lid 2 sub o, p, q WHW
- Uitvoerbaarheid van toetsing is realistisch geborgd, met aandacht voor kalender, middelen en draagkracht, artikel 7.12 b lid 1 sub e WhH.

2. De Erasmus Universiteit Rotterdam Rotterdam gebruikt toetsing zowel als een beoordelingsinstrument als een leerinstrument

Strategische reflectievragen

1. *In hoeverre is de balans tussen de verschillende functies van toetsing passend bij de doelen die we in ons onderwijs willen bereiken?*
2. *Wat kunnen we zo nodig doen om dit te verbeteren?*
3. *Hoe kan onze opleiding examinatoren ondersteunen om toetsing op verschillende manieren in te zetten?*

Box. 2, randvoorwaarden uitgangspunt 2

- In het toetsbeleid van de faculteit en/of opleiding(en) is aandacht voor de verschillende functies van toetsing.
- Examinatoren worden gestimuleerd om toetsing mede als leerinstrument te benutten.
- Op opleidingsniveau is zichtbaar hoe formatieve en summatieve toetsen elkaar aanvullen en gezamenlijk bijdragen aan de ontwikkeling van studenten.

3. De Erasmiaanse toetsvisie volgt de onderwijsvisie

Strategische reflectievragen

1. *Beschikken we binnen onze opleiding/faculteit, en in de bredere EUR-context, over voldoende instrumenten om vaardigheden als kritisch denken en samenwerken betrouwbaar te toetsen?*
2. *In welke mate geven onze toetsen zicht op de impact die studenten met hun kennis, vaardigheden en houding in de praktijk kunnen maken?*

Box. 3, randvoorwaarden uitgangspunt 3

- Er zijn instrumenten en procedures beschikbaar om naast kennis ook vaardigheden en houding te toetsen.
- Examinatoren zijn, wanneer van toepassing, toegerust en opgeleid om deze instrumenten verantwoord in te zetten en beoordelingen te onderbouwen.
- Kwaliteitscriteria en standaarden zijn vooraf vastgelegd en afgestemd, zowel intern als — waar relevant — met externe partners.

4. De Erasmus Universiteit Rotterdam verwelkomt (technologische) innovaties op ethisch verantwoorde, weloverwogen en doelgerichte wijze

Strategische reflectievragen

1. *Op welke manier benutten wij (technologische) innovaties om toetsing te versterken?*
2. *Op welke wijze dragen deze innovaties bij aan meer efficiëntie of aan een versterking van het leerproces van studenten?*
3. *Hoe nemen we bij toetsinnovaties ethische overwegingen mee in onze keuzes?*

Box. 4, randvoorwaarden uitgangspunt 4

- De digitale toetsomgeving is veilig en betrouwbaar; sociale veiligheid, technische stabiliteit en back-upvoorzieningen zijn geborgd.
- Voorzieningen (zoals tijdverlenging en hulpmiddelen) en communicatie daarover zijn duidelijk geregeld, consequent toegepast en privacyvriendelijk ingericht (artikel 7.13 lid 2 sub m WHW; AVG/DPIA, artikel 2 Wghb/cz).
- Digitale toegankelijkheid is gegarandeerd conform geldende standaarden (WCAG 2.1 AA).
- Examinatoren en professional services staf zijn toegerust om nieuwe technologieën deskundig en verantwoord in te zetten.

- Vernieuwingen worden systematisch geëvalueerd binnen duidelijke kwaliteitskaders.

5. Toetsing aan de Erasmus Universiteit Rotterdam is afgestemd op een diverse studentenpopulatie

Strategische reflectievragen

1. *Op welke manier zorgen we in de ontwerpen van onze toetsen voor een weerspiegeling van de diversiteit van de maatschappelijke/diverse werkelijkheid?*
2. *Hoe ver kunnen, en willen, we gaan in het bieden van maatwerk vanuit het principe van equity, en hoe zorgen we dat dit haalbaar blijft en de kwaliteitsnormen niet onder druk komen te staan?*
3. *Hoe zorgen we in onze toetspraktijk voor sociale veiligheid, zodat studenten zich gesteund voelen om fouten te maken, vragen te stellen en feedback te ontvangen?*

Box. 5, randvoorwaarden uitgangspunt 5

Randvoorwaarden

- Voorzieningen zoals tijdverlenging en hulpmiddelen zijn duidelijk geregeld, toegankelijk voor studenten en worden consequent toegepast (7.13 lid 2 sub m, WHW Artikel 2 WGHb/cz).
- Toetsen zijn toegankelijk qua taal en vorm; formuleringen zijn helder en voorbeelden sluiten niet onnodig uit.
- Het toetsprogramma bevat voldoende variatie in toetsvormen, zodat studenten op verschillende manieren kunnen aantonen wat zij beheersen.

6. De Erasmus Universiteit Rotterdam investeert structureel in toetsdeskundigheid

Strategische reflectievragen

1. *Hoe borgen we de toetsdeskundigheid binnen onze faculteit en opleidingen, en hoe zorgen we dat dit blijvend onderhouden wordt?*
2. *Hoe creëren opleiding- en facultair management voldoende tijd, ruimte en erkenning voor duurzame toetsbekwaamheid?*
3. *Hoe kunnen we onze professionaliseringstrajecten zo vormgeven dat ze goed aansluiten bij de doelgroep, en voldoende toegankelijk en aantrekkelijk zijn?*

Box. 6, randvoorwaarden uitgangspunt 6

- Examinatoren, toetscoördinatoren en examencommissies kunnen deelnemen aan scholing en professionaliseringstrajecten, zoals BKE, SKE en aanvullende trainingen, binnen de mogelijkheden die de facultaire middelen en budgetten redelijkerwijs toelaten.
- Onderwijskundige experts, facultaire- en centrale staf bieden ondersteuning bij het versterken van toetskwaliteit.
- Opleidings- en facultair management creëren de randvoorwaarden (tijd, middelen en cultuur) voor duurzame ontwikkeling van toetsdeskundigheid.
- Professionalisering en toetsontwikkeling zijn ingebed in taakverdeling en HR-processen, zodat tijd, erkenning en waardering zijn gewaarborgd.

7. De Erasmus Universiteit Rotterdam streeft naar een duurzame balans tussen verbetering en stabiliteit

Strategische reflectievragen

1. *Is er in onze context ruimte dan wel noodzaak voor verbetering of innovatie ten aanzien van toetsing?*
2. *Hoe kunnen we mogelijk capaciteit vrijmaken voor doelgerichte verbeteringen?*
3. *Wat vraagt onze huidige context — en de mensen die erbij betrokken zijn — van ons: meer stabiliteit en rust, of juist beweging en ontwikkeling?*
4. *Op welke manier kunnen we beoogde interventies zo vormgeven dat ze duurzaam zijn en ook op de lange termijn vol te houden blijven?*
5. *Kunnen er, als we gaan verbeteren, ook elementen geschrapt worden? Wat kan weg?*

Box. 7, randvoorwaarden uitgangspunt 7

Randvoorwaarden

- Er is een jaarcyclus voor toetsing die stabiliteit en voorspelbaarheid waarborgt en inzicht geeft in de belasting door het jaar heen (NVAO Standaard 3).
- Besluitvorming en verantwoordelijkheden rond toetsing zijn vastgelegd, helder gecommuniceerd en voorspelbaar (WHW 7.12b; WHW 7.13 OER).
- Wijzigingen in toetsing worden beheerst doorgevoerd en tijdig vastgelegd en gecommuniceerd (WHW 7.13 OER).

BIJLAGE 1: Begrippenlijst

Authentieke toetsing: richt zich op het beoordelen van kennis, vaardigheden en houding in een context die zoveel mogelijk lijkt op de werkelijkheid buiten de opleiding. Studenten krijgen opdrachten of vraagstukken die aansluiten bij echte praktijksituaties, zoals casussen, projecten, portfolio's, simulaties of beroepsproducten. Hierdoor wordt zichtbaar in hoeverre zij hun leeruitkomsten kunnen integreren en toepassen in complexe, realistische omstandigheden.

Basiskwalificatie Examinering (BKE): een traject waarin docenten toewerken naar een officiële toetsbekwaamheid voor het hoger onderwijs.

Betrouwbaarheid: resultaten zijn consistent en reproduceerbaar, ongeacht beoordelaar, toetsmoment of context.

Besliscommissie: een onafhankelijke groep beoordelaars die, op basis van het geheel aan verzamelde toetsinformatie en feedback, een eindoordeel neemt over de voortgang of het behalen van de leeruitkomsten door een student.

Bias – ongewenste vertekening in toetsing of beoordeling, bijvoorbeeld in de inhoud (culturele voorbeelden), de procedure (vorm of omstandigheden), de beoordeling (subjectieve oordelen) of technologie (digitale systemen, algoritmen).

Cesuur – de grenswaarde die bepaalt vanaf welk resultaat een bepaalde kwalificatie of beoordelingsuitspraak wordt toegekend (bijvoorbeeld voldoende/onvoldoende of geslaagd/niet geslaagd).

Community for Learning & Innovation (CLI): een flexibele netwerkorganisatie die professionalisering, advies en innovatie op het gebied van onderwijs en toetsing faciliteert.

Constructive alignment: een didactisch principe waarbij leerdoelen, leeractiviteiten en toetsing doelbewust en coherent op elkaar zijn afgestemd.

Equity: het streven naar gelijke kansen voor alle studenten door rekening te houden met verschillen in achtergrond en omstandigheden.

Examencommissie (EC): het onafhankelijke orgaan dat toezicht houdt op toetskwaliteit, rechtmatigheid en naleving van regels rondom toetsing en dat jaarlijks de Regels en Richtlijnen (R&R) vaststelt.

Examinator: een docent die formeel bevoegd is om toetsen af te nemen en te beoordelen.

Formatieve toetsing: toetsing waarvan het primaire doel is om het leerproces te ondersteunen met feedback, zonder dat een eindbeoordeling wordt gegeven.

Intersubjectiviteit: gedeeld begrip tussen beoordelaars over de interpretatie en toepassing van beoordelingscriteria, bevordert door overleg, moderatie of kalibratie.

Kalibratie: een gezamenlijk en systematisch proces waarin beoordelaars voorbeeldwerk bespreken en beoordelen om de toepassing van beoordelingscriteria te harmoniseren.

Kaderstellende randvoorwaarden: minimale kwaliteitsvereisten waarbinnen faculteiten en opleidingen hun eigen toetsbeleid kunnen ontwikkelen.

Moderatie: een proces waarbij beoordelaars gezamenlijk beoordelingen en toetsen afstemmen.

NVAO: de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie die opleidingen in het hoger onderwijs accrediteert en kwaliteitsstandaarden vaststelt.

Normering: de wijze waarop toetsresultaten worden vertaald naar scores of oordelen, waaronder cesuur, normgroepen of correctie op moeilijkheid.

Onderwijs- en Examenregeling (OER): het instellings- of facultaire reglement waarin de hoofdlijnen van het onderwijs en de examinering zijn vastgelegd, inclusief procedures en rechten en plichten van studenten.

Programmatisch toetsen: een toetsconcept waarbij meerdere formatieve en summatieve meetmomenten worden samengevoegd tot één integrale beoordeling.

Proportionaliteit: de zwaarte en impact van toetsing moeten in verhouding staan tot het doel. Vernieuwingen en innovaties vragen om zorgvuldige afwegingen, waarbij de belasting voor studenten en docenten evenredig blijft.

Regels en Richtlijnen (R&R): het document waarin de examencommissie jaarlijks vastlegt hoe toetsing binnen een opleiding wordt georganiseerd en geborgd.

Seniorkwalificatie Examinering (SKE): een vervolgtraject op de BKE voor docenten met een coördinerende of leidende rol in toetsontwikkeling en toetsbeleid.

Strategische alignment in de context van toetsing en hoger onderwijs: de mate waarin toetsing in samenhang wordt ontwikkeld en uitgevoerd in lijn met de bredere onderwijsvisie, het faculteitsbeleid en de strategische doelen van de instelling.

Summatieve toetsing: toetsing die meet in hoeverre leerdoelen zijn behaald en die doorgaans impact heeft op studievoortgang of diplomering.

Toetscyclus: een jaarplanning waarin toetsmomenten, evaluaties en besluitvorming strategisch zijn opgenomen om samenhang en voorspelbaarheid te waarborgen.

Transparantie: toetsdoelen, beoordelingscriteria en procedures zijn helder en inzichtelijk voor betrokkenen, zodat beslissingen navolgbaar en acceptabel zijn.

Uitvoerbaarheid: toetsen zijn haalbaar binnen beschikbare tijd, middelen en expertise, en passen binnen de draagkracht van de organisatie.

Validiteit: de toets meet wat zij beoogt te meten, in relatie tot de leerdoelen en beoogde competenties.

Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW): de Nederlandse wet die de organisatie, kwaliteitszorg en regelgeving van het hoger onderwijs bepaalt.

BIJLAGE 2: Juridische ankers en externe standaarden

Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW), relevante artikelen:

Artikel 7.12b – Taken en bevoegdheden van de examencommissie

Artikel 7.12b, lid 1, sub e – Maatregelen bij fraude en plagiaat

Artikel 7.12c – Aanwijzing van examinatoren

Artikel 7.13 - Artikel voor inhoud en organisatie van onderwijs en examinering, waaronder:

- Lid 2 sub m: Voorzieningen (zoals tijdverlenging en hulpmiddelen in relatie tot toetsing) en communicatie daarover
- Lid 2 sub o – Regels over inzage, termijnen en bekendmaking van resultaten
- Lid 2 sub p – Bepalingen over functies van toetsing (formatief/summatief), alignment van leerdoelen, toetsvormen en normering
- Lid 2 sub q – Eisen voor het beheerst en tijdig doorvoeren van wijzigingen in toetsing
- Lid 2 sub r – Regels over het verlenen van vrijstelling voor het afleggen van één of meer tentamens, alsmede de verplichting tot deelname aan praktische oefeningen met het oog op de toelating tot het afleggen van het desbetreffende tentamen.

Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte (Wgbh/cz)

Artikel 2 – Recht van studenten op redelijke aanpassingen bij onderwijs en toetsing, inclusief formatieve toetsing, om gelijke kansen te waarborgen.

Europese regelgeving

- Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) – Europese privacywet die regels stelt voor het verwerken van persoonsgegevens, waaronder toetsdata, digitale toetsomgevingen en learning analytics.
- Data Protection Impact Assessment (DPIA) – Verplicht instrument onder de AVG voor het vooraf analyseren en beheersen van privacyrisico's bij digitale toetsing of de inzet van nieuwe technologieën.
- WCAG 2.1 niveau AA (Web Content Accessibility Guidelines) – Internationale standaard voor digitale toegankelijkheid die eisen stelt aan websites en digitale toetsomgevingen, zodat alle studenten gelijkwaardige toegang hebben.

Externe kwaliteits- en toegankelijkheidsstandaarden NVAO

- NVAO Standaard 2 – Vereist aantoonbare afstemming van leerdoelen, onderwijs en toetsing (*constructive alignment*).
- NVAO Standaard 3 – Vraagt om transparante en betrouwbare toetsing, inclusief:
 - vooraf vastgelegde kwaliteitscriteria en standaarden

- duidelijke normering en cesuur
 - moderatie en kalibratie
 - een voorspelbare jaarcyclus die stabiliteit en inzicht in belasting waarborgt
 - systematische borging van kwaliteit en continue verbetering
- NVAO Standaard 4 – Richt zich op de systematische bewaking van leerresultaten en de kwaliteitszorg van opleidingen.